

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

XIV. De Simonia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

DE DELICIDIS.

TITULUS XIII.

§. 1. Quid veniat nomine delicti?

Delicti nomine non solum venit admissum dolo malo, sed & damnum culpâ, licet levissimâ datum, l. 1, *ubi Gl. Cod. Si advers. delict. cap. fin. Ext. Deinjur.* ut in lege Aquilia, §. *injuria Inst. de lege Aquil. l. In lege 45, D. Ad L. Aquil. l. 4. in princ. D. de oblig. & actionem Cogitatione verò solâ conceptum delictum à jure non coercetur, l. Cogitationis de poenit. dist. 1.*

§. 2. Divisio delictorum civilis.

Delictorum sive criminum quædam publica sunt, quædam privata. Publicorum rursus quædam capitalia sunt, quædam non capitalia. Verum hæc distinctio magis est juris Civilis, ut vi-

dero est in l. 1, & l. 2, D. De publ. judic. juncto tit. D. De privat. delict. & ad jus Canonicum non valde pertinet.

§. 3. Divisio delictorum Canonica.

Ex sententia verò juris Canonici, delicta hoc modo commodè distinguuntur; quoddam aut principaliter offendunt divinam Majestatem, aut læsionem sive damnum proximo adferunt. Primi generis sunt, simonia, hæresis, schisma, apostasia, blasphemia, sortilegium. Posterioris, homicidium, adulterium stuprum, raptus, incestus, falsum factum, rapina, usura, injuria, damnum dolo vel culpâ datum. De singulis ex ordine ac breviter videamus.

DE SIMONIA.

TITULUS XIV.

§. 1. Simonia in quibus admittatur.

Simonia crimen admittitur circa res spirituales aut spiritualibus annexas; eum scilicet facti Ordines, aliâve sacramenta Ecclesiæ, consecrationes Ecclesiarum, vel altarium, ingressus Religionis, benedictiones nubentium, exequiæ & sepultura mortuorum, item officia & beneficia Ecclesiastica, sive eorum collationes, electiones, præsentationes, investitura, possessiones, aut his similia, datâ vel promissâ, vel etiam solo animo destinata pecuniâ, vel aliâ re, quæ æstimationem recipit, acquiruntur, cap. 1, c. Non satis 8, cap. Cum in Ecclesia 9, & per tot. Ext. de simonia, can. 3, & passim l. qu. 1, cum 5, quasi. seqq.

§. 2. Consuetudo an simoniam excuset.

Adeo quoddam in his non excuset consuetudo contraria, cujuscumque etiam temporis; cum duritas temporis non diminuat, sed augeat potius peccatum, can. fin. 1, qu. 3, d. c. Non satis cum cap. seq. Nisi forte consuetudo pia & laudabilis sit, cap. Ad Apostolicam 42, hoc tit. quæ loco stipendii aliquid dandum censet; ita quoddam neque

simonia, neque cupiditatis præ se speciem ferat: cum D. Paulus jubeat, etiam à specie mala abstinendum esse, 1, ad Thessal. cap. ult. D. Thomas in 2, 1, qu. 100, art. 2, ad 4, addo c. Anarimus 41, Ext. h. t.

§. 3. Decretum Concilii Trident. in statuta & consuetudines Ecclesiarum, ratione hujus criminis, &c.

Quod pertinet decretum Concilii Trident. In pluribus Ecclesiis, inquit, tam Cathedralibus quam Collegiariis & Parochialibus, ex earum constitutionibus aut ex prava consuetudine observari intelligitur, ut in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia provisione seu admissione ad possessionem alicujus Cathedralis Ecclesiæ vel beneficii canonicarum aut præbendarum, vel partem proventuum, seu ad distributiones quotidianas, certæ conditiones seu deductiones ex fructibus, solutiones, promissiones, compensationes seu illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus Eccle-

Ecclesiis dicuntur carnorum lucra, interponantur: hæc cum sancta Synodus detestetur, mandatur Episcopus, ut quæcumque huiusmodi in usus pios non convertuntur, atque ingressus eos, qui simoniacæ labis, aut sordidæ avaritiæ suspicionem habeant, fieri non permittant; ipsique diligenter de eorum constitutionibus sive consuetudinibus super prædictis cognoscant; & illis tantum, quas ut laudabiles probaverint, exceptis, reliquas ut pravas ac scandalosas rejiciant & aboleant. Eos verò, qui hæc in præsentis decreto comprehensa, quavis ratione commiserint, pœnis contra simoniacos editis, sacris Canonibus & variis summorum Pontificum constitutionibus, quas omnes innovat, teneri decernit: non obstantibus quibuscumque statutis, constitutionibus, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, etiã Apostolicâ auctoritate confirmatis: de quarum surreptione, obreptione & intentionis defectu Episcopus, tamquam Apostolicæ Sedis delegatus, cognoscere possit, *text. est sess. 24, c. 14, de reformat.*

§. 4. Casus, quibus cassas Simonia.

Planè in re exigui momenti, qui recipientis animum non pervertit aut allicit, simonia non committitur; dummodò ea non ex pacto, & non petenti offeratur; neque compensationis, sed benevolentia ergò datur, *cap. Essi quæstiones 18, ext. hoc tit. juncto can. Sicut Episcopum 1, qu. 2.* Similiter ingredienti Religionem dare vel offerre licet monasterio quascumque res, sed purè, spontè & plenâ liberalitate, absque conventionione ulla, *cap. 1, hoc tit. in Extravag. commun.* sicut & illi, qui jus suum vitandæ vexationis causâ ab adversario redimit, *cap. Dilectus 28, ext. hoc tit.* Tamen hic adversarius accipiendo improbè agat, atque ob id conditione ob turpem causam teneatur ad restituendum quod accepit, *l. 1, in fine cum l. seg. p. de condic. ob turp. caus.*

§. 5. De pœnis in Simoniacos.

Simoniam variis modis vindicatur per sacros Canones. Qui enim simoniacè Ordinem suscipit, non solum ipso jure suspensus est ab executione Ordinis sui, *cap. 2, hoc tit. in Extravag. com. cap. 1, ext. eod.* verùm etiam deponendus est, *can. Si quis episc. 8, can. Statuimus 107, cum can. seg. l. quæst. 1,* nisi ignoraverit se simoniacè ordinatum, forte Episcopo à parentibus vel ab alio corru-

pto; quâ specie ordinatus ex benignitate Canonum sustinetur, *cap. De simoniacè 22, ext. hoc tit. sed dispensatur, ut ibi Glos. per can. Praesentium 1, quæst. 5.* Qui verò ad beneficium Ecclesiasticum, vel ad monasterium simoniacè electus, postularus, confirmatus, vel aliter assumptus est, nullam jus ex eo assequitur, adeoque ad restitutionem fructuum, si quos percepit, sub periculo animæ obstringitur, *d. cap. 2, in Extravag.* In beneficio quoque simoniacè collato ignoranti, eo jure utimur, ut idem Clericus, post resignationem à se factam, ad idem beneficium relumi possit, *cap. Ex insinuatione 26, ext. eod. cap. per. De elect.* Monachus verò, si ignorans per simoniam in monasterium receptus est, post abdicationem monasterii à se factam ad idem monasterium reducitur, vel in alio ejusdem ordinis collocatur, *cap. De regularib. 25, ext. hoc tit.* In sciens, ad arctius monasterium transfertur, *d. cap. De regularib.* Monialis verò hoc casu monasterio exturbatur, & ad agenda perpetuam pœnitentiam in locum arctioris regulæ retruditur, *e. Quoniam 40, ext. eod. ubi G. de recipientib. simoniacè, G. d. cap. De regularib. R. l. & pœna excommunicationis in simoniacos, eorumque procuratores & mediatores; cujus absolutio Romano Pontifici reservata est, d. cap. 2, in Extravag. commun. Adde latius Navar. in Manuali c. 23, de simonia.*

§. 6. Simonia mentalis nullâ pœnâ punietur.

Sanè, si simonia solâ mente concepta vel destinata est, nullâ pœnâ à jure coercetur; ne quidem resignationis aut restitutionis; cum cogitationis pœnam nemo patitur, sed sufficiat eam expiari per pœnitentiam coram Deo, *cap. ult. ext. eod. juncto can. Cogitationis de pœnit. distinet. 1.*

§. 7. Aliud decretum Concilii Tridentini.

Ubi attendendum est, quod de Ordinatoribus, aliisque graviter sancit Concil. Tridentinum: Quoniam, *inquiens,* ab Ecclesiastico Ordine omnis avaritiæ suspicio abesse debet; nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam clericalis tonsuræ, nec pro literis dimissoriis aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacumque de causa, etiam spontè oblatum, Episcopi & alii Ordinum collatores, aut eorum ministri quovis prætextu accipiant. Notarii verò

T t t t 2 in

in iis tantum locis, in quibus non viget laudabilis consuetudo nihil accipiendi, pro singulis literis dimissoris aut testimonialibus decimam tantum unius aurei partem accipere possint; dummodò eis nullam s. larum sive constitutum pro officio exercendo, nec Episcopo ex Notarii commodis aliquod emolumentum ex eisdem Ordinum collationibus directè vel indirectè provenire possit; tunc enim gratis operam suam eos præstare omninò teneri decernit: contrarias taxas ac statuta & consuetudines, etiam immemorales, quorumcumque locorum, quæ potius abusus & corruptelæ, simoniacæ pravitati faventes, nuncupari possunt, penitus cassando & interdicens: & qui secus fecerint, tam dantes quàm accipientes, ultra divinam ultionem, pœnas à jure inflictas ipso facto incurrant. *Concil. Trident. sess. 21, cap. 1, de reformat.*

Notatio in Tit. 14.

^a Intellige, si principaliter pretium sive ejus estimatio intercesserit. Nam constat in matrimonio, quod spirituale est, rectè inter venire dotem: eodem id fiat pro oneribus matrimonii sustinendis. l. Pro oneribus 20, Cod. De jure dot. Item Clerici, um propter distributiones quotidianas ire posse ad templum; dummodò id principaliter fiat propter Deum, etiamsi alias non esset iturus. Latè Navar. in Manuali cap. 23, num. 101. Item intellige taxam nostrum quoad forum exterius; propter prohibi-

tionem SS. Canonum, qui omnem pactionem, dationem, promissionem pro re spirituali aut ei annexa, interdicens, ac proinde si contra fiat, præsumunt id fieri in fraudem. Neque enim is, qui contra jura facit, censetur bonam fidem habere, cap. Qui contra De reg. jur. io 6. & l. 7, C. De agric. & censuris lib. 11, At secus est quoad forum interius, id est, conscientia; in quo cum stetur soli veritati, cap. Tu nos 26, Ext. De sponsal. cessat SS. Canonum præsumptio, ubi scilicet quod datur vel promittitur, non pro re spirituali aut ei annexa fiat, sed alio prospectu sive intentione. Quia, ut inquit Augustinus, Deus cor interrogat, non manum, can. Si quid xiv, quæst. 5, Et Alexander Papa, Nec tantum, inquit, attendenda sunt, quæ sunt, quantum quo animo fiunt, can. 1, circa h. x, quæst. 6, Et vulgata juris sententia est, voluntatem & propositum distinguere peccata, cap. Cum voluntate 54, Ext. De sent. excomm. l. Qui in iuria 55, D. De furt. Facit pro hac explanatione text. in cap. Tu 34, Ext. hoc tit. Vide Navar. d. c. 23, n. 302.

^b Ratio hujus est, quod cogitationis pœnam nemo patitur, can. Cogitationis de pœnit. dist. 1, scilicet quoad forum exterius. Confirmat D. Thom. in 2, 2, qu. 100, art. 6, ad 6, arg. ubi his verbis inquit, quod quoad pœnam Ecclesiasticam exteriolem, non punitur ut Simoniacus, ut abrenuntiare teneatur, sed debet de mala intentione pœnitere. Adde omninò quæ tradit Navar. ad c. s. u. h. t.

DE HÆRETICIS, SCHISMATICIS ET APOSTATIS.

TITULUS XV.

§. 1. Hæretici qui, & unde dicuntur.

Hæretici denominationem suam trahunt ab hæresi, hoc est, ab electione, quod sibi eligant doctrinam singularem & alienam à sensu Catholicæ Ecclesiæ, can. Hæresis xxiv, q. 3, & l. 2, Cod. De hæret. eamque pertinaciter defendunt, can. Qui in Ecclesiâ ead. qu. 3, Nam, ut difertè inquit Augustinus, qui sententiam suam, quamvis falsam atque perversam, nullâ pertinaci animositate defendunt, præsertim, quam non audaciâ suæ præsumptionis pepererunt, sed à seductis atque in errorem lapsis parentibus acceperunt, quærent autem cautâ sollicitudine veritatem, corrigi parati cum invenerint; nequaquam sunt inter hæreticos deputandi, text. in can. Dixit ead. quæst. 3.

§. 2. Schismatici qui sunt.

Schismatici verò a schismate, id est, à scissura dicuntur, can. Schisma xxiv, quæst. 1, quod ab unitate Ecclesiæ Catholicæ, quæ est in Romano Pontifice tamquam in capite, can. 3, dist. 21, can. Quoniam vetusto xxiv, quæst. 1, inter claras §, nos redentes Cod. De summa Trinit. Conc. Chalced. in epist. ad Leonem & Act. 1, se præscindant. Quod quidem in principio, aliqua ex parte, ait Hieronymus, intelligi potest. Cæterum nullum schisma non ali-quam sibi confingit hæresim, ut rectè ab Ecclesiâ recessisse videatur, can. Inter hæresim xxiv, quæst. 3.

§. 3. De